

L'any passat, un dia de tardor vaig visitar el meu amic Sherlock Holmes i el vaig trobar embrancat en una conversa amb un senyor ja gran de complexió grossa, cara rosada i cabells d'un roig encés. Em vaig disculpar per la intromissió i ja era a punt de retirar-me quan Holmes em va fer entrar a l'estança d'una estrebada i va tancar la porta.

–Benvolgut Watson, no podia haver vingut en millor moment –em féu amb cordialitat.

–Em pensava que estava ocupat.

–I ho estic. I tant, que ho estic.

–Aleshores esperaré a l'estança del costat.

–De cap manera. Aquest cavaller, senyor Wilson, m'ha acompanyat i m'ha ajudat en la majoria dels meus casos més reeixits, i no tinc cap dubte que en el seu també em serà de gran utilitat.

L'home gros es va mig alçar del seient i em va saludar amb el cap, mentre els seus ulls petits i envoltats de greix llançaven una breu mirada d'interrogació.

–Prove el sofà –digué Holmes mentre s'arrepapava a la butaca i ajuntava les puntes dels dits, com tenia costum de fer quan deliberava–. Ja sé, benvolgut Watson, que comparteix vosté amb mi l'afició per tot allò

que és estrany i que s'aparta de les convencions i de la monòtona rutina del dia a dia. La prova de l'atracció que sent per aquesta mena de coses és l'entusiasme que l'ha dut a relatar i, si em permet que ho diga, a embellir una mica un bon grapat de les meues petites aventures.

—Els seus casos m'han interessat d'allò més, sí —vaig remarcar.

—Deu recordar que l'altre dia, abans d'ocupar-nos del problema senzillíssim plantejat per la senyoreta Mary Sutherland, vaig comentar que a l'hora de buscar efectes estranys i combinacions extraordinàries hem de recórrer a la vida, que sempre va molt més lluny que cap esforç de la imaginació.

—Una afirmació que jo em vaig prendre la llibertat de posar en dubte.

—Sí, doctor, però cal que canvie de parer, perquè si no aniré amuntegant proves l'una darrere l'altra fins que el seu enteniment, esclafat per tant de pes, reconega que tinc raó. Mire, el senyor Jabez Wilson, ací present, ha tingut l'amabilitat de venir a veure'm aquest matí i de començar a contar-me una història que promet ser una de les més singulars que he sentit darrerament. Vosté m'ha sentit dir que les coses més estranyes i úniques sovint tenen relació no amb els delictes més grans, sinó amb els més petits, i de tant en tant, fins i tot, es troben allà on hi ha motius per a dubtar que s'haja comés cap delicte. Arran del que he sentit fins ara, m'és impossible saber si el cas que ens ocupa és de-

licte o no, però els esdeveniments que s'hi han succeït, certament, figuren entre els més singulars que he sentit mai. Senyor Wilson, seria vosté tan amable de tornar a contar la història des del principi? Li ho demane no només perquè el meu amic, el doctor Watson, no n'ha sentit el començament, sinó també perquè el caràcter peculiar dels fets em fa delerós d'escoltar dels seus llavis fins a l'últim detall. Per regla general, tan bon punt tinc un lleu indicatiu del curs dels esdeveniments, sóc capaç d'orientar-me gràcies als milers de casos similars que em vénen a la memòria. Tanmateix, en el cas que ara ens ocupa em veig obligat a admetre que els fets són, si no m'erre, únics.

Aquell client tan corpulent va inflar el pit en senyal d'un cert orgull i es va traure un diari brut i arrugat de la butxaca interior de l'abric. Mentre recorria la columna d'anuncis amb el cap inclinat i el diari aplanat damunt dels genolls, vaig observar-lo bé i vaig maldar, com feia sempre el meu company, per llegir els senyals presents en la seua indumentària o aparença.

No en vaig traure gran benefici, però, d'aquesta inspecció. El nostre visitant tenia tot l'aspecte de ser un botiguer britànic normal i corrent, obés, pompós i curt de gambals. Portava uns pantalons grisos de quadres, més aviat balders, una levita negra no massa neta, descordada, i una armilla grisencà amb una feixuga cadena de llautó per al rellotge i una peça metàl·lica quadrada i foradada que penjava a tall d'ornament. Al

seu costat, damunt d'una cadira, hi havia un barret de copa desgastat i un abric marró descolorit amb el coll de vellut arrugat. Fet i fet, per molt que m'hi fixara, l'home no tenia res d'especial llevat del cabell roig com el foc i de l'expressió de contrarietat i disgust visible a les faccions.

L'ull viu de Sherlock Holmes es va adonar de la meua ocupació, i tot seguit va sacsejar el cap i va somriure en veure les meues mirades d'interrogació.

—A banda dels fets evidents d'haver tingut un ofici manual en una altra època, de prendre rapé, de ser maçó, d'haver estat a la Xina i d'haver escrit bastant darrerament, no sabia deduir res més.

El senyor Jabez Wilson va fer un bot a la cadira, sense apartar el dit índex del periòdic però amb els ulls clavats en el meu company.

—Però com és possible que sàpia tot això, senyor Holmes? —preguntà—. Com sap, per exemple, que he tingut un ofici manual? És una veritat com un campanar, perquè vaig començar de fuster en un vaixell.

—Per les mans, senyor meu. Té la mà dreta bastant més gran que l'esquerra. L'ha feta treballar i els seus músculs estan més desenvolupats.

—Bé, però, i el rapé?, i la maçoneria?

—No insultaré la seua intel·ligència explicant-li com he deduït això, sobretot perquè, en contra de les estrictes regles del seu orde, porta una agulla de pit que representa un compàs.

—Ah, és clar, me n'havia oblidat. Però, i això d'escriure?

—Quina altra cosa pot significar el fet que el puny de la mànega dreta estiga lluent al llarg de més de deu centímetres i que la mànega esquerra tinga un rodal llis a prop del colze, a la part que descansa damunt l'escriptori?

—Ja. I la Xina?

—El peix que porta tatuat just damunt del canell dret només poden haver-li'l fet a la Xina. He dut a terme un petit estudi dels tatuatges i he contribuït, fins i tot, a la bibliografia sobre el tema. L'hàbit de tintar les escates dels peixos d'un rosa molt fi és peculiar de la Xina. Si, a més, veig que li penja una moneda xinesa de la cadena del rellotge, la cosa encara està més clara.

El senyor Jabez Wilson va riure sorollosament.

—Aquesta sí que és bona! —féu—. De primer m'he pensat que calia ser llest, per a endevinar tot això, però ja veig que no era gran cosa.

—Comence a pensar, Watson —digué Holmes—, que és un error donar tantes explicacions. Ja sap què diuen, *Omne ignotum pro magnifico*,¹ i la poca reputació que tinc encara se n'anirà en orris si sóc tan franc. Que no troba l'anunci, senyor Wilson?

---

1. Frase llatina que es podria traduir com 'Allò que no se sap sembla magnífic'. L'autor n'és l'historiador romà Publi Corneli Tàcit.

—Sí, ja el tinc —respongué aquest, amb aquell ditot roig plantat a la meitat de la columna—. Ací està. Amb açò va començar tot. Llija'l vosté mateix, senyor.

Li vaig agafar el diari i vaig llegir això que segueix:

PER A LA LLIGA DELS PÈL-ROJOS

En relació amb el llegat del difunt Ezekiah Hopkins, de Lebanon, Pennsilvània, els Estats Units, hi ha una altra plaça lliure que dóna dret a un membre de la Lliga a percebre un salari de 4 lliures la setmana per serveis merament nominals. S'hi pot presentar com a candidat qualsevol home pèl-roig en possessió de les seues facultats físiques que tinga vint-i-un anys complits. Cal personar-se dilluns a les onze davant Duncan Ross, a les oficines de la Lliga, a Pope's Court, número 7, Fleet Street.

—Què dimonis significa açò? —vaig exclamar després de llegir dues vegades aquell anunci tan extraordinari.

Holmes va riure per sota el nas i es va regirar a la cadira, com tenia costum de fer quan estava content.

—La cosa és ben poc habitual, veritat que sí? —digué—. I ara, senyor Wilson, li toca a vosté saltar a la palestra i contar-nos coses sobre la seua persona, sa casa i l'efecte que aquest anunci ha tingut sobre la seua fortuna. Però abans, doctor, apunte el periòdic i la data.

—És el *The Morning Chronicle* del vint-i-set d'abril de 1890. Fa dos mesos.

—Molt bé. Endavant, senyor Wilson.

—Bé, tot és com ja li he explicat, senyor Sherlock Holmes —digué Jabez Wilson eixugant-se el front—. Tinc una petita casa de préstecs a Coburg Square, a prop de la City.² No és un negoci molt gran, i els darrers anys prou fa que em manté. Abans hi tenia dos empleats, però ara només me'n puc permetre un, i em costaria déu i ajuda pagar-li si no fóra perquè s'avé a cobrar la meitat del sou a fi d'aprendre l'ofici.

—Com es diu aquest jove tan abnegat? —preguntà Sherlock Holmes.

—Es diu Vincent Spaulding i tampoc no és tan jove. Fa de mal dir quina edat té. No hauria pogut trobar un empleat més espavilat, senyor Holmes, i sé que podria aspirar a una posició millor i guanyar el doble del que jo li done. Però, al cap i a la fi, si ell està content, per què he de ser jo qui li done idees?

—Ja ho pot ben dir. Sembla que és vosté molt afortunat de tenir un empleat que treballa per menys del preu de mercat. No és una experiència gens habitual entre els empresaris d'avui dia. El seu dependent deu ser igual de notable que l'anunci.

---

2. La City és el centre històric de la ciutat de Londres, que durant molts segles estigué emmurallat. Avui dia (i també en l'època de Conan Doyle, tot i que en menor mesura) està poc poblat i constitueix sobretot un districte financer i comercial.

—Home, també té defectes —replicà el senyor Wilson—. No he vist mai ningú que tinga tanta afició a la fotografia. Sempre va amunt i avall fent fotos amb la càmera, quan el que hauria de fer és aprendre, i després es capbussa al soterrani per a revelar les fotografies com un conill que s'amaga al cau. Aquest és el seu defecte principal, però en general treballa bé. I és bon xicot.

—Continua amb vosté, supose.

—Sí, senyor. Ell i una xica de catorze anys, que cuina quatre cosetes i fa una mica de neteja. No hi viu ningú més, a casa, perquè sóc vidu i no tinc família. Portem una vida molt tranquil·la, tots tres, tenim un sostre i paguem els deutes, encara que això no siga gran cosa.

»El que ha trencat la nostra pau és l'anunci aquest. Un dia, fa vuit setmanes avui mateix, Spaulding va baixar al despatx amb aquest diari a la mà i va i em diu:

»—Tant de bo el nostre Senyor m'haguera fet pèl-roig, senyor Wilson.

»—I això per què? —li pregunte jo.

»—Doncs —em contesta— perquè hi ha una altra plaça lliure a la Lliga dels Pèl-rojos. Li farà guanyar una petita fortuna a l'home que se l'emporte, i tinc entès que hi ha més places que homes, de manera que els marmessors no saben què fer amb els diners. Si els meus cabells volgueren canviar de color, vet ací quina canongia, tota per a mi.

»—De què es tracta, doncs? —li vaig preguntar.

»Jo, senyor Holmes, sóc un home molt casolà, i com que el meu negoci va vindre a mi en lloc d'anar jo a ell, sovint passava setmanes sense posar un peu al carrer. No estava, doncs, molt assabentat de les coses que passaven a fora i sempre m'alegrava de saber novetats.

»—Que no ha sentit parlar mai de la Lliga dels Pèl-rojos? —em preguntà amb els ulls esbatanats.

»—Mai.

»—Vaja, doncs sí que és estrany, perquè vosté mateix pot ser candidat a una plaça.

»—I quant hi paguen? —vaig preguntar.

»—Doncs no passa de dues-centes lliures l'any, però és poca feina i no impedeix continuar amb les ocupacions que un ja té.

»Bé, ja es pot imaginar que això em va fer plantar les orelles, perquè el negoci fa anys que no rutla massa bé i dues-centes lliures de més em vindrien com l'anell al dit.

»—Au, vinga, explica-m'ho —li vaig dir.

»—Doncs —em féu, mentre em mostrava l'anunci— ja pot veure vosté mateix que la Lliga té una plaça lliure, i posen l'adreça on cal anar per a informar-se dels detalls. Pel que jo entenc, la Lliga va ser fundada per un milionari dels Estats Units, Ezekiah Hopkins, que feia coses bastant peculiars. Ell també era pèl-roig, i sentia un gran afecte per tots els homes pèl-rojos; així doncs, quan va morir es va descobrir que havia deixat la seua enorme fortuna en mans d'uns marmessors i

que havia especificat que calia gastar els interessos en la provisió de feines còmodes per als homes que tingueren els cabells d'aquest color. Pel que he sentit dir, el sou és esplèndid i la feina, poca.

»—Però —vaig fer jo— s'hi deuen presentar milions de pèl-rojos.

»—No tants com vosté es pensa —em respongué—. Cal que els candidats siguen de Londres i adults. Aquest nord-americà va començar a Londres, de jove, i volia retre-li un bon servei a aquesta ciutat. I, a més, he sentit dir que és inútil presentar-t'hi si tens els cabells roig clar, o roig fosc, o de qualsevol altra manera que no siga roig de veritat, roig encés, roig foc. Si s'hi presentara, senyor Wilson, no li caldria fer res més que entrar per la porta; però potser no li paga la pena prendre's tota aquesta molèstia per un parell de centenars de lliures.

»Bé, no es pot negar, senyors, i vostés mateixos en són testimonis, que tinc els cabells d'una tonalitat ben forta i intensa; així doncs, em va semblar que, si efectivament hi havia d'haver una competició d'aquesta mena, jo tenia tantes possibilitats de guanyar com el que més. Vincent Spaulding n'estava tan assabentat, de tot allò, que vaig pensar que em podia ser útil, de manera que li vaig dir que abaixara les persianes per al que restava de dia i que m'acompanyara. Ell tenia moltes ganes de prendre's un dia de festa; per tant, vam tancar l'establiment i vam encaminar els passos a l'adreça que figurava a l'anunci.

»Crec que no tornaré a veure mai més una escena com aquella, senyor Holmes. Del nord, del sud, de l'est i de l'oest havia fet cap a la ciutat, arran de l'anunci, tothom que tinguera una mica de roig als cabells. Fleet Street anava ple de gom a gom de pèl-rojos, i Pope's Court semblava un carretó reblit de taronges sanguines. No m'hauria pensat mai que n'hi havia tants en tot el país com se n'havien aplegat allà gràcies a un únic anunci. N'hi havia de totes les tonalitats imaginables: palla, llimona, taronja, rajola, setter irlandés, fetge, fang; però, com deia Spaulding, no n'hi havia molts que tingueren aquella tonalitat viva del color del foc. En veure-hi tanta gent esperant, jo, per mi, ho hauria deixat córrer, desanimat, però Spaulding no volia ni sentir-ne parlar, d'això. No tinc ni idea de com s'ho va fer, però a empentes i colzades i topades em va obrir pas entre aquella gentada i em va portar fins a les escales que conduïen a l'oficina. Als escalons s'havia format un doble corrent, el dels que hi pujaven esperançats i el dels que en baixaven abatuts; però també allí vam aconseguir ficar-hi el cap com vam poder i en un punt ja ens trobàvem dins l'oficina.

—La seua experiència ha estat d'allò més entretinguda —comentà Holmes quan el seu client s'aturà i es refrescà la memòria amb un bon grapat de rapé—. Per favor, continue amb aquest relat seu tan interessant.

—A l'oficina només hi havia un parell de cadires de fusta i una taula de pi, darrere de la qual seia un homenet amb uns cabells encara més rojos que els meus. A cada

candidat que hi arribava li deia unes poques paraules i després sempre li trobava algun defecte que el desqualificava. Pel que semblava, aconseguir una plaça no era bufar i fer ampolles, al capdavall. Tanmateix, quan ens va tocar a nosaltres, l'homenet se'm va mostrar molt més favorable a mi que a cap dels altres, i de fet va tancar la porta en entrar nosaltres perquè volia parlar-hi en privat.

»—Aquest és el senyor Jabez Wilson —féu el meu empleat—, que voldria ocupar una plaça a la Lliga.

»—I hi està d'allò més ben capacitat —respongué l'altre—. Compleix tots els requisits. No recorde haver vist mai res tan perfecte.

»Féu un pas enrere, tombà el cap de costat i es quedà mirant-me els cabells tanta estona que a la fi m'entrà vergonya i tot. Aleshores, tot d'una va fer un pas endavant, em va estrényer la mà amb força i em va felicitar efusivament pel meu èxit.

»—Seria una injustícia vacil·lar —digué—. Tanmateix, estic segur que em disculparà si prenc una precaució òbvia. —I tot seguit em va agafar els cabells amb les dues mans i me'ls va estirar tant que vaig xisclar de dolor.— Li ploren els ulls —em digué en amollar-me—. Ja veig que tot és com cal, però hem d'anar amb compte perquè ja ens han enganyat dues vegades amb perruques i una amb pintura. Podria contar-los històries de gent que ha gastat fins i tot cola de sabater: els farien sentir fàstic de la naturalesa humana.

»Es va acostar a la finestra i va anunciar cridant tant

com va poder que la plaça ja tenia propietari. De baix va pujar un gemec de decepció i la gent es va dispersar, cadascú en la seua direcció, fins que no hi va restar ni un sol pèl-roig a banda de mi i del director.

»—Em dic Duncan Ross —féu— i sóc un dels homes que perceben un ajut del fons deixat pel nostre noble benefactor. Que és casat, senyor Wilson? Té família?

»Li vaig contestar que no.

»Aleshores li va caure l'ànima als peus.

»—Ai mare —féu amb posat seriós—, doncs això sí que és un problema! Em sap molt greu sentir això. El fons era també, naturalment, per a la propagació i expansió dels pèl-rojos, no només per a la seua manutenció. Quina mala sort que siga vosté solter.

»Davant d'això se'm va quedar una cara ben llarga, senyor Holmes, perquè jo ja em pensava que la plaça era meua; però després de pegar-hi algunes voltes va dir que no passava res.

»—Si s'haguera tractat d'una altra persona —digué—, l'entrebanc podria haver estat insalvable, però cal que fem un esforç per un home com vosté, que té uns cabells tan rojos. Quan podrà començar vosté a complir les seues noves obligacions?

»—Doncs la cosa és una mica delicada, perquè jo ja tinc un negoci —vaig dir.

»—Ah, per això no es preocupe, senyor Wilson! —digué Vincent Spaulding—. Jo me n'ocuparé quan vosté no hi siga.